

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PRVI ODJEL

PREDMET TRIVKANOVIĆ PROTIV HRVATSKE (br. 2)

(Zahtjev br. 54916/16)

PRESUDA

Članak 6. stavak 1. (građanski) • Pristup sudu • Očigledno nerazumno odbijanje ponavljanja parničnog postupka radi naknade štete zbog stradavanja sinova podnositeljice zahtjeva, unatoč pojavi novih dokaza • Legitiman interes podnositelja da ustraju u zahtjevu njihove pokojne bake koji se odnosi na zahtjev za naknadu štete zbog stradavanja njihova oca na temelju članka 34. • Članak 6. primjenjiv je jer je postupak povodom zahtjeva za ponavljanje postupka bio odlučujući za utvrđivanje prava i obveza građanske naravi • Naknadna osuda zapovjednika policijskih snaga za ratne zločine protiv civilnog stanovništva, uključujući propust sprječavanja i kažnjavanja nestanka sinova podnositeljice zahtjeva • Očigledno nerazumno utvrđenje da nije postojala uzročno-posljedična veza između stradavanja i ratnih zločina, uzimajući u obzir sudsku praksu Suda na temelju članka 2., koju je na domaćoj razini ponovio Vrhovni sud

STRASBOURG

21. siječnja 2021.

Ova će presuda postati konačna pod okolnostima utvrđenima u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Trivkanović protiv Hrvatske (br. 2),

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Krzysztof Wojtyczek, *predsjednik*,

Ksenija Turković,

Aleš Pejchal,

Pauliine Koskelo,

Tim Eicke,

Jovan Ilievski,

Raffaele Sabato, *suci*,

i Renata Degener, *zamjenica tajnika Odjela*,

uzimajući u obzir:

zahtjev (br. 54916/16) protiv Republike Hrvatske koji je hrvatska državljanka gđa Stoja Trivkanović („podnositeljica zahtjeva”) podnijela Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”) dana 15. rujna 2016.;

odluku da se Vladu Republike Hrvatske („Vlada”) obavijesti o prigovoru u pogledu pristupa sudu, a da se ostatak zahtjeva odbaci kao nedopušten;

očitovanja stranaka;

nakon vijećanja zatvorenog za javnost održanog 16. prosinca 2020. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena na navedeni datum:

UVOD

1. Predmet se odnosi na odbijanje domaćih sudova da ponove parnični postupak koji je podnositeljica zahtjeva pokrenula protiv države kako bi tražila naknadu štete zbog stradanja svojih dvaju sinova, unatoč pojavi novih dokaza.

ČINJENICE

2. Podnositeljica zahtjeva rođena je 1950. godine i živjela je u Sisku. Podnositeljicu zahtjeva zastupao je g. L. Šušak, odvjetnik iz Zagreba.

3. Vladu je zastupala njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

4. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.

5. Dana 25. kolovoza 1991. više pripadnika Vukova, jedinice policije u Sisku, ušlo je u kuću podnositeljičina sina Z.T.-a. Odveli su ga zajedno s podnositeljičinim drugim sinom B.T.-om i njezinim bivšim suprugom N.T.-om. Njezini sinovi od tada nisu pronađeni, a tijelo njezina bivšeg supruga pronađeno je sljedećeg dana u rijeci Savi. Iz obdukcije je proizlazilo da je bio ustrijeljen i ubijen.

6. Rješenjem Općinskog suda u Sisku od 21. studenoga 2005. u posebnom izvanparničnom postupku i na temelju mjerodavnog domaćeg

zakonodavstva (vidi stavak 39. ove presude), sinovi podnositeljice zahtjeva zakonski su proglašeni umrlima, a kao dan njihove smrti utvrđen je 25. kolovoza 1991.

I. PARNIČNI POSTUPAK ZA NAKNADU ŠTETE

7. Dana 6. rujna 2006. podnositeljica zahtjeva podnijela je tužbu protiv države pred Općinskim sudom u Sisku, tvrdeći da su njezine sinove ubili pripadnici hrvatske policije i tražeći naknadu štete. Pozvala se na mjerodavno zakonodavstvo kojim je predviđena odgovornost države za štetu koju su tijekom rata uzrokovali pripadnici njezinih oružanih i redarstvenih snaga (vidi stavak 29. ove presude).

8. Presudom od 2. svibnja 2007. godine Općinski je sud odbio tužbu podnositeljice zahtjeva. Tu je presudu 5. siječnja 2010. godine potvrdio Županijski sud u Sisku te je tako postala pravomoćna. Naknadnu reviziju koju je izjavila podnositeljica zahtjeva Vrhovni sud Republike Hrvatske odbio je 28. veljače 2012. godine. Ustavnu tužbu koju je podnijela Ustavni sud Republike Hrvatske proglasio je nedopuštenom 13. prosinca 2012.

9. Građanski sudovi presudili su da je u odnosu na zahtjev podnositeljice nastupila zastara jer je tužbu podnijela izvan zakonskog roka od pet godina koji je počeo teći od trenutka nestanka njezinih sinova. Odbacili su njezinu tvrdnju da je potrebno primijeniti dulji rok jer je šteta bila uzrokovana kaznenim djelom (vidi stavak 28. ove presude i predmet *Baničević protiv Hrvatske* (odl.), br. 44252/10, stavak 13., 2. listopada 2012.). Ti su se sudovi pozvali na ustaljenu sudsku praksu prema kojoj se takvi dulji rokovi primjenjuju samo kad kazneni sud utvrdi da je kazneno djelo doista bilo počinjeno (vidi stavke 28. i 37. ove presude i gore citirani predmet *Baničević*, stavci 16. – 19.).

II. KAZNENI POSTUPAK

10. U međuvremenu, točno neutvrđenog datuma pokrenuti su širi policijski izvidi o stradavanju osoba srpskog etničkog podrijetla na području Siska tijekom rata. Izvidi o stradavanju bivšeg supruga podnositeljice zahtjeva i nestanku njezinih sinova bili su dio tih sveobuhvatnih izvida.

11. Dana 16. prosinca 2011. Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku podnijelo je optužnicu Županijskom sudu u Osijeku protiv izvjesnog g. V.M.-a i g. D.B.-a, u kojoj je navedeno da su zapovijedali jedinicom čiji su neimenovani pripadnici počinili niz zločina protiv civilnog stanovništva od srpnja 1991. do lipnja 1992. godine, uključujući zločine protiv podnositeljčina supruga i njezinih sinova. Optuženi su za ratne zločine protiv civilnog stanovništva.

12. Presudom Županijskog suda u Osijeku od 9. prosinca 2013. V.M. je proglašen krivim za ratne zločine protiv civilnog stanovništva. U svojstvu

„zapovjednika policijskih snaga na širem području Siska i Banovine” i „zamjenika načelnika policije u Sisku”, ne samo da nije spriječio i kaznio niz zločina protiv civilnog stanovništva koje su počinili pripadnici policijske jedinice pod njegovim zapovjedništvom nego je i spriječio provođenje mjera usmjerenih na otkrivanje izravnih počinitelja, tako podržavajući i potičući takve zločine. Čak je naredio počinjenje ili osobno sudjelovao u počinjenju nekih od tih zločina. Mjerodavni dio presude koji se odnosi na podnositeljčine sinove i bivšeg supruga glasi:

“25. kolovoza u popodnevrim satima 1991. veći broj pripadnika pričuvne postrojbe “Vukovi” PU Sisak, iz obiteljske kuće u ... Sisku nasilno su izveli N.T.-a i njegove sinove Z.-a i B.T.-a te ih bijelim kombijem odvezli u improvizirani zatvor na „ORI“, gdje su tijekom neovlaštenog ispitivanja sva trojica pretučeni, nakon čega su isti dan N.T.-a odveli na nepoznato mjesto i usmrtili hicima iz vatrenog oružja. Njegovo je tijelo pronađeno 26. kolovoza 1991. na lijevoj obali Save kod mjesta Gušće, dok sudbina Z.-a i B.T.-a nakon privođenja na „ORU“ ostaje nepoznata.

...

Analizirajući... iskaze svjedoka..., sud utvrđuje da su za odvođenje, uhićenje i stradanje N.T.-a i njegovih sinova Z.-a i B.T.-a odgovorni nepoznati pripadnici pričuvne postrojbe “Vukovi” PU Sisak.

... proizlazi da optuženi V.M. kao zapovjednik policijske postrojbe i zamjenik načelnika PU Sisak, kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme oružanog sukoba, propustio spriječiti protuzakonita pritvaranja i ubijanje civilnog stanovništva. Također je propustio spriječiti zločine za koje je znao da ih čine pripadnici policijskih snaga kojima je zapovijedao, te je formalno i stvarno njima zapovijedao.“

13. V.M. je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od osam godina; D.B. je oslobođen svih optužbi. Svi oštećenici, među ostalim podnositeljica zahtjeva, koji su podnijeli imovinskopравни zahtjev u kaznenom postupku upućeni su da pokrenu odvojeni parnični postupak protiv optuženika.

14. Dana 10. lipnja 2014. Vrhovni sud potvrdio je osudu V.M.-a te je njegovu kaznu povećao na kaznu zatvora u trajanju od deset godina.

15. Te presude dostavljene su podnositeljici zahtjeva 27. srpnja 2014. godine.

III. POSTUPAK U VEZI S PODNOSITELJČINIM ZAHTJEVOM ZA PONAVLJANJE PARNIČNOG POSTUPKA

16. Dana 1. kolovoza 2014. podnositeljica zahtjeva, pozivajući se na točku 10. članka 421. stavka 1. Zakona o parničnom postupku (vidi stavak 38. ove presude) i prethodno navedenu presudu koju su donijeli kazneni sudovi i kojom je V.M. proglašen krivim za ratne zločine protiv civilnog stanovništva (vidi stavak 12. ove presude), podnijela je zahtjev za ponavljanje parničnog postupka (vidi stavke 7. – 9.). Mjerodavni dio njezina zahtjeva glasi kako slijedi:

“Dana 27. srpnja 2014. tužiteljica je primila presudu Županijskog suda u Osijeku i presudu Vrhovnog suda.

PRESUDA TRIVKANOVIĆ protiv HRVATSKE (BR. 2)

V.M. je pravomoćno osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora od 10 godina.

U osuđujućoj presudi navodi se da su tužiteljčini sinovi Z.T. i B.T. ubijeni.

...

Smatramo da su ispunjene pretpostavke za ponavljanje postupka iz članka 421. stavak 1, podstavak 10.

u svjetlu prethodno navedenog, tužiteljica predlaže da sud dopusti ponavljanje postupka i ukine [svoju] prvostupanjsku presudu... od 5. svibnja 2007. godine, drugostupanjsku presudu Županijskog suda u Sisku... od 5. siječnja 2010. godine ... rješenje Vrhovnog suda... od 28. veljače 2021. godine.“

17. Rješenjem od 31. ožujka 2015. Općinski sud u Sisku odbio je podnositeljčin zahtjev. Utvrdio je da je presudom Županijskog suda u Osijeku od 9. prosinca 2013. (vidi stavak 12. ove presude) V.M. bio proglašen krivim za ratne zločine protiv civilnog stanovništva, no ne za stradavanje podnositeljčinih sinova, već za njihov nestanak. Mjerodavni dio tog rješenja glasi kako slijedi:

“Kako iz presude Županijskog suda u Osijeku ne proizlazi daje V.M. osuđen za kazneno djelo ratnog zločina zbog smrti B.-a i Z.T.-a već je u navedenoj presudi utvrđena njegova [kaznena] odgovornost isključivo (u odnosu na B.-a i Z.T.-a) za nasilno izvođenje iz kuće, odvoženje bijelim kombijem u improvizirani zatvor ... gdje su tijekom neovlaštenog ispitivanja pretučeni, a nakon čega im se gubi svaki trag, ne [utvrđuje] [kaznenu] odgovornost za njihovu smrt.

Nadalje, napominje se i da iz dokaza priloženih spisu nije moguće zaključiti temeljem kojih činjenica je u državnim maticama izvršen upis činjenica smrti B.T.-a i Z.T.-a, a poglavito na temelju čega je utvrđen datum njihove smrti. Prema smrtnom listu Z.T.-a čini se da je upis činjenice njegove smrti izvršen 24. siječnja 2006. godine, a kao datum njegove smrti naznačen je datum 25. kolovoza 1991., dok prema smrtnom listu B.T.-a upis činjenice smrti je izvršen 14. rujna 1991., a kao datum smrti naveden je 25. kolovoza 1991.

Dakle, u odnosu na Z.T.-a i B.T.-a ne može se zaključiti iz navedene presude da se radi o novim činjenicama ili dokazu, na temelju kojeg bi tužiteljica ishodila povoljniju odluku u ovom premetu radi naknade štete.“

18. Rješenjem od 5. siječnja 2016. Županijski sud u Sisku odbio je žalbu podnositeljice zahtjeva protiv prvostupanjskog rješenja, prihvaćajući obrazloženje sadržano u tom rješenju. Dodao je da podnositeljica zahtjeva nije dokazala uzročno-posljedičnu vezu između kaznenog djela za koje je V.M. osuđen i stradavanja njezinih sinova. Mjerodavni dio tog rješenja glasi kako slijedi:

„Iz kaznene presude Županijskog suda u Osijeku i presude Vrhovnog suda RH vidljivo je da je V.M. osuđen za počinjenje ratnog zločina protiv civilnog stanovništva (zbog nepoduzimanja mjera da se nezakonita postupanja i zlostavljanja prema civilima spriječe, suzbiju i kazne), pri čemu se u vezi s sinovima tužiteljice u osuđujućoj presudi navodi da su pripadnici pričuvne postrojbe "Vukovi" PU Sisak iz obiteljske kuće odveli Z.-a i B. T.-a u improvizirani zatvor ... gdje su tijekom neovlaštenog ispitivanja pretučeni, nakon čega se istima gubi svaki trag.

PRESUDA TRIVKANOVIĆ protiv HRVATSKE (BR. 2)

Već u samoj tužbi tužiteljica navodi da joj je poznato samo da su njeni sinovi odvedeni [u improvizirani zatvor] te da se dalje o njima ništa ne zna, iz čega tužiteljica zaključuje da su ubijeni.

Slijedom iznesenog proizlazi da tužiteljica nije sa dostatnom sigurnošću dokazala nikakvu uzročnu vezu između postupanja, odnosno propusta postupanja osuđenika V.M.-a i nastale štete, smrti njenih sinova, pri čemu treba dodati da nisu pronađena niti tijela niti bilo kakvi dokazi ili tragovi iz kojih bi se moglo zaključiti je li i kako je nastupila smrt sinova tužiteljice.

Neosnovano se tužiteljica poziva na odredbu čl. 12. st. 3. ZPP-a koja propisuje da je sud u parničnom postupku, u pogledu postojanja kaznenog djela i kaznene odgovornosti počinitelja vezan za pravomoćnu presudu kaznenog suda kojom se optuženik oglašava krivim. Naime, kazneno djelo za koje je osuđen V.M. nije u direktnoj i neposrednoj vezi s eventualnom smrću Z.-a i B.T.-a, za koju se ne zna je li i kada je nastupila.

Tužiteljica u prijedlogu za ponavljanje postupka nije obrazložila u čemu nalazi uzročnu vezu između osuđujuće presude V.M-u i odgovornosti tuženice za navodnu štetu, niti je navela pravnu osnovu [takve] odgovornosti tuženice... Niti ovaj sud ne nalazi pravnu normu na temelju koje bi tuženica bila odgovorna za [pretrpljenu i] utuženu štetu tužiteljice.

Stoga je pravilno prvostupanjski sud zaključio da ne postoji razlog za ponavljanje postupka iz čl. 421. st. 1. toč. 10. ZPP-a, jer jedini dokazi koje tužiteljica prilaže - pravomoćne presude - same po sebi ne bi mogle dovesti do povoljnije odluke da su ti dokazi ili činjenice bili upotrijebljeni u prijašnjem postupku.

... treba dodati da je teret dokaza o postojanju razloga za ponavljanje postupka na predlagatelju, te da tužiteljica nije uspjela dokazati postojanje istaknutog razloga na kojeg se pozvala...“

19. Rješenje Županijskog suda dostavljeno je punomoćniku podnositeljice zahtjeva 23. veljače 2016. godine.

20. Podnositeljica zahtjeva zatim je 16. ožujka 2016. podnijela ustavnu tužbu protiv tog rješenja, prigovarajući, *inter alia*, povredi njezina ustavnog prava na pošteno suđenje.

21. Odlukom od 21. travnja 2016. godine Ustavni sud proglasio je ustavnu tužbu podnositeljice zahtjeva nedopuštenom, a 5. svibnja 2016. dostavio je svoju odluku njezinu punomoćniku. Presudio je da, prema njegovoj dugogodišnjoj sudskoj praksi, odluke koje se odnose na zahtjeve za ponavljanje postupka, u načelu, nisu podložne ocjeni ustavnosti jer se takve odluke ne odnose na odlučivanje o pravima ili obvezama stranaka, odnosno ne odnose se na osnovanost predmeta.

IV. POSTUPAK PRED SUDOM

22. Dana 15. rujna 2016. podnositeljica je podnijela zahtjev Sudu. Navela je, konkretno, da je odbijanje domaćih sudova da ponove parnični postupak predstavljalo uskraćivanje pristupa sudu.

23. Dana 13. srpnja 2017. Vlada je primila obavijest o prigovoru u pogledu pristupa sudu, a ostatak zahtjeva proglašen je nedopuštenim u skladu s pravilom 54. stavkom 3. Poslovnika Suda.

24. Dopisom od 11. ožujka 2020. Vlada je obavijestila Sud da je podnositeljica zahtjeva preminula 15. prosinca 2019. godine. Vlada je dostavila njezin smrti list.

25. Dopisom od 23. lipnja 2020. gđa S. Čanković, odvjetnica iz Zagreba, obavijestila je Sud:

– da je u siječnju 2020., to jest, prije smrti podnositeljice zahtjeva, preuzela odvjetnički ured punomoćnika podnositeljice g. L. Šuška (vidi stavak 2. ove presude);

– da su 9. lipnja 2020. unuci podnositeljice, g. Robert Trivkanović i g. Aleksandar Trivkanović, stupili s njom u kontakt i obavijestili je o smrti podnositeljice;

– da su izrazili želju da nastave postupak umjesto podnositeljice zahtjeva i da su je ovlastili da ih zastupa pred Sudom.

26. Gđa Čanković dopisu je priložila:

– rješenje koje je donio javni bilježnik 3. ožujka 2020. i kojim je g. Robert Trivkanović proglašen jedinim nasljednikom podnositeljice zahtjeva jer je g. Aleksandar Trivkanović ustupio svoj nasljedni dio u ostavini svojem bratu;

– dvije punomoći od 9. lipnja 2020., kojima su unuci pokojne podnositeljice ovlastili gđu Čanković (dalje u tekstu: „punomoćnica podnositeljinih unuka”) da ih zastupa pred Sudom.

MJERODAVNI PRAVNI OKVIR I PRAKSA

I. KAZNENO PRAVO

27. Članak 120. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske (Narodne novine br. 53/91 s daljnjim izmjenama i dopunama), kojim je definiran ratni zločin protiv civilnog stanovništva, citiran je u predmetu *Trivkanović protiv Hrvatske*, br. 12986/13, stavak 39., 6. srpnja 2017. Člankom 95. tog zakona predviđeno je da kazneno gonjenje za, *inter alia*, ratne zločine ne zastarijeva.

II. ODŠTETNO PRAVO

A. Mjerodavno zakonodavstvo

28. Zakonom o obveznim odnosima (Službeni list Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije br. 29/78 s daljnjim izmjenama i dopunama, i Narodne novine Republike Hrvatske br. 53/91 s daljnjim izmjenama i dopunama – „Zakon o obveznim odnosima iz 1978.”), koji je bio na snazi od 1. listopada 1978. do 31. prosinca 2005. godine, bili su uređeni ugovori i odštete. Mjerodavne odredbe tog zakona u vezi sa zastarom, odnosno članci 360., 376. – 377., 388. i 392., citirani su u predmetu *Baničević protiv Hrvatske* (odl.), br. 44252/10, stavak 13., 2. listopada 2012.

29. Zakonom o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu uzrokovanu od pripadnika hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata (Narodne novine br. 117/03 – „Zakon o odgovornosti”), koji je stupio na snagu 31. srpnja 2003. godine, predviđeno je da je država odgovorna, na temelju općih pravila o odštetnoj odgovornosti, za štetu koju su tijekom rata od 17. kolovoza 1990. do 30. lipnja 1996. godine uzrokovali pripadnici hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga u vojnoj ili redarstvenoj službi ili u svezi s tom službom, osim ako ta šteta ima karakter ratne štete.

B. Sudska praksa Vrhovnog suda o odgovornosti države za štetu koju su uzrokovale njezine oružane snage tijekom rata

30. Dana 9. svibnja 2007. Vrhovni sud donio je presudu u predmetu br. Rev 272/07-2, u kojem su tužitelji tražili naknadu štete od države zbog stradanja njihova supruga odnosno oca, koji je ubijen kao žrtva ratnog zločina protiv civilnog stanovništva koji je 1991. godine počinio pripadnik Hrvatske vojske. Vrhovni sud odbio je reviziju koju je izjavila država i prihvatio je zaključak nižestupanjskih sudova da je država odgovorna na temelju Zakona o odgovornosti (vidi stavak 29. ove presude) za nematerijalnu štetu uzrokovanu tužiteljima. Konkretno, Vrhovni sud presudio je da je za utvrđivanje odgovornosti države nebitno to što predmetni pripadnik oružanih snaga nije bio na dužnosti kad je počinio kazneno djelo te da se šteta uzrokovana ratnim zločinom ne može smatrati ratnom štetom (za koju država ne odgovara). Mjerodavni dio presude glasi:

„Predmet spora je zahtjev tužitelja da se obveže tuženu [državu] da im naknadi nematerijalnu štetu koja im je nastala time što su pripadnici Hrvatske vojske 1991., među ostalim, ubili i [njihovog] supruga odnosno oca.

...

... nižestupanjski sudovi su zaključili da je tužena, u smislu odredbe čl. 1. i 2. [Zakona o odgovornosti] odgovorna tužiteljima naknaditi nematerijalnu štetu zbog smrti njihova oca odnosno supruga...

[Prema navodima revizije tužena tvrdi da] ... s obzirom da iz iskaza svjedoka proizlazi da je djelo počinjeno u vrijeme kada je [dotični pripadnik postrojbe] imao slobodan dan, [stoga] okolnost da je u izreci kaznene presude navedeno da je kazneno djelo počinio kao pripadnik Hrvatske vojske "samo po sebi ne znači da su ispunjene pretpostavke za odgovornost tužene"... [jer] nije ispunjena pretpostavka da je šteta nanesena u svezi s obavljanjem službe.

[U reviziji se tužena nadalje ističe da] je pogrešno primijenjeno materijalno pravo kada je [nižestupanjskom] presudom ocijenjen kao neosnovan prigovor tužene da je [u ovom predmetu] riječ o ratnoj šteti, jer [je pretrpljena] šteta posljedica ratnog čina ili je u izravnoj svezi sa ratom.

...

Prema odredbi čl. 2. [Zakona o odgovornosti] po općim pravilima o odgovornosti za štetu država odgovara samo za onu štetu iz čl. 1. ovog zakona, koja nema karakter ratne štete.

PRESUDA TRIVKANOVIĆ protiv HRVATSKE (BR. 2)

[Vrhovni sud] prihvaća kao pravilan zaključak nižestupanjskih sudova da je tužena odgovorna tužiteljima naknaditi nematerijalnu štetu.

Budući da je u izreci spomenute pravomoćne presude [kaznenog suda] kojom je [dotični] pripadnik Hrvatske vojske proglašen krivim zbog kaznenog djela – ratnog zločina, što je, među ostalim, ubio i oca odnosno supruga tužitelja, pravilnim se pokazuje zaključak nižestupanjskih sudova da je tužena odgovorna naknaditi tužiteljima nematerijalnu štetu.

Neutemeljeno tuženica u reviziji ističe da je u konkretnom slučaju riječ o ratnoj šteti za koju država ne odgovara.

Pravomoćnom kaznenom presudom utvrđeno je da [dotični] pripadnik Hrvatske vojske počinio ratni zločin protiv civilnog stanovništva.

Čin ratnog zločina, prema shvaćanju [Vrhovnog] suda, ne može se podvesti pod pojam ratne štete, koju ima na umu odredba čl. 3. [Zakona o odgovornosti]. Konkretni ratni zločin, kako to slijedi iz [kaznene presude], počinjen je nad civilnim stanovništvom srpske nacionalnosti zbog odmazde, a to isključuje tvrdnju iznijetu u reviziji da je [nastala šteta] ratna šteta.“

31. Dana 25. rujna 2018. Vrhovni sud donio je presudu u predmetu br. Rev 2319/14-2, u kojem je tužitelj tražio naknadu štete od države zbog stradanja njegova oca, koji je ubijen kao žrtva ratnog zločina protiv civilnog stanovništva koji su 1991. godine počinili pripadnici Hrvatske vojske. Vrhovni sud odbio je reviziju koju je izjavila država i prihvatio je zaključak nižestupanjskih sudova da je država odgovorna na temelju Zakona o odgovornosti za nematerijalnu štetu uzrokovanu tužitelju. Konkretno, Vrhovni sud presudio je da se pravilo utvrđeno u članku 377. Zakona o obveznim odnosima iz 1978. (vidi stavak 28. ove presude), kojim je predviđen dulji rok zastare za naknadu štete kad je šteta uzrokovana kaznenim djelom, odnosi ne samo na počinitelje nego i na one koji su neizravno odgovorni za štetu. Stoga je presudio da se to pravilo primjenjuje na štetu za koju je država neizravno odgovorna na temelju Zakona o odgovornosti. Ponovio je i da se šteta uzrokovana ratnim zločinom ne može smatrati ratnom štetom (vidi stavak 30. ove presude). Mjerodavni dio presude glasi:

„Predmet spora je zahtjev tužitelja za naknadu nematerijalne štete za duševne bolove koje je pretrpio zbog smrti oca koji je nastradao počinjenjem kaznenog djela za vrijeme Domovinskog rata od strane pripadnika hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga.

...rok zastare iz članka 377. st. 1. Zakona o obveznim odnosima [iz 1978.] ne primjenjuje se samo na štetnika nego i na odgovornu osobu, kada ona odgovara trećima za štetu koju [je počinio štetnik], za koju tuženica odgovara kao što je to i u ovom predmetu.

Nije osnovan ni navod tuženice da ona nije odgovorna za štetu jer se šteta koju tužitelj trpi ima smatrati ratnom štetom.

...

Budući da je u ovom postupku utvrđeno da su tužitelji štetu pretpjeli zbog počinjenja kaznenog djela ratnog zločina... koje su počinili pripadnici hrvatskih oružanih snaga,

to se ne može smatrati da se radi o šteti koja bi se na bilo koji način mogla smatrati ratnom štetom kako je ona definirana odredbom čl. 3. [Zakona o odgovornosti]”.

32. Dana 27. ožujka 2019. Vrhovni sud donio je presudu u predmetu br. Rev 2726/2016-2, u kojem su tužitelji tražili naknadu štete od države zbog stradanja njihova supruga odnosno oca, koji je nestao kao žrtva ratnog zločina protiv civilnog stanovništva koji su 1991. godine počinili pripadnici Hrvatske vojske. Vrhovni sud odbio je reviziju koju je izjavila država i prihvatio je zaključak nižestupajnskih sudova da je država odgovorna na temelju Zakona o odgovornosti za nematerijalnu štetu uzrokovanu tužiteljima. Konkretno, Vrhovni sud presudio je da je, kada ratni zločin koji su počinili pripadnici Hrvatske vojske uključuje prisilni nestanak / prisilne nestanke, a nestala žrtva kasnije je proglašena umrlom, država odgovorna za smrt žrtve i nastalu štetu. To stoga što u takvim slučajevima postoji vidljiva uzročno-posljedična veza između nestanka i (pretpostavljene) smrti žrtve. Mjerodavni dio presude glasi:

„Predmet spora je zahtjev tužitelja za naknadu štete [od države] zbog smrti bliske osobe, supruga prvotuziteljice i oca drugo i trećetuzitelja F. G. –a.

...

Sporno je u postupku [pred Vrhovnim sudom] postoji li u konkretnom slučaju uzročno-posljedična veza između ovdje prijeporne štetne radnje i utužene nastale štete, s obzirom da optuženi pripadnici hrvatske vojske nisu ... izričito osuđeni „za usmrćenje supruga prvotuziteljice“. [Također je sporno] sporno je primjenjuju li se na državu zastarni rokovi iz čl. 377. st. 1. ili zastarni rokovi iz čl. 376. st. 1. Zakona o obveznim odnosima [iz 1978. godine] u slučaju kada je donesena pravomoćna presuda u kaznenom postupku, kojom su od više optuženih hrvatskih vojnika pravomoćno osuđeni samo neki i to za niz djela koja čine ratni zločin, ali ne i isključivo za lišenje života i smrti supruga prvotuziteljice.

...

[Nižestupajnski sudovi]... usvojili su zahtjev prvooptužiteljice i [dodijelili joj naknadu štete] ocjenjujući da je [njen] suprug smrtno stradao upravo uslijed događaja za koji su pravomoćno osuđeni T. P. i Ž. T., odnosno uslijed počinjenja kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.

[Navedni sudovi] su stoga zaključili da postoji odgovornost tuženice za utuženu štetu u skladu s člankom 1 [Zakona o odgovornosti]. ...

Također su ocijenili da kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva ne zastarijeva... te da je prigovor [isteka roka] zastare tuženice neosnovan...

...

Takvo shvaćanje je pravilno.

Prema odredbi čl. 12. st. 3. ZPP-a u parničnom postupku sud je u pogledu postojanja kaznenog djela i kaznene odgovornosti učinioca vezan za pravomoćnu presudu kaznenog suda kojom se optuženik oglašava krivim.

...

U konkretnom slučaju pravomoćnom presudom Županijskog suda u Osijeku ... od 13. lipnja 2011. T. P. i Ž. T. proglašeni su kazneno odgovornima za počinjenje ...ratnog

zločina protiv civilnog stanovništva što su kao pripadnici voda vojne policije VP ..., 15. studenoga 1991. prisilno odveli (uz druge) civile i F. G.-a iz njegove kuće u [nakon čega],

- su [njega] i druge zatočene srpske civile mučili, udarali po tijelu metalnim šipkama, gumenim palicama, drvenim batinama....,

- da su potom [njega] i druge zatočene civile utovarili u kamion i odvezli u pravcu rijeke I., gdje im se gubi svaki trag (u [kaznenoj] presudi nije izričito navedeno da bi F. G. bio ubijen nakon što je prisilno odveden iz svoje kuće).

Međutim, u okolnostima konkretnog slučaja, kada se upravo nakon događanja iz navedene kaznene presude koja čine biće kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, F. G.-u se gubi svaki trag, pa je to ... posljednje što se o njemu zna (po čemu je proglašen umrlim kao nestala osoba i kao datum njegove smrti utvrđen je 1. 1. 1992.) – a tuženica ničime nije dokazala nešto drugo, ... pravilno su sudovi ... prihvatili kao logičan zaključak da je i smrt supruga prvotuziteljice ... posljedica istog kaznenog djela, konkretno da je smrtno stradao upravo zbog postupaka za koje su pravomoćno osuđeni T. P. i Ž. T.

... valja reći da svaki ovakav slučaj valja individualizirati, pri čemu valja reći da niti odredbu čl. 12. st. 3. ZPP ne valja promatrati strogo formalistički, pa se samoj činjenici što F. G. nije naznačen u kaznenoj presudi kao smrtno nastradali u izvršenju kaznenog djela ... ne može dati značaj dokaza za nešto suprotno prethodno navedenom, ili da samo jer njegovo tijelo nije pronađeno da [prethodno navedeni zaključak] ne odgovara stvarnom. Osim toga, tuženica tijekom postupka nije niti tvrdila niti dokazivala da je F. G. preživio ... navedeno kazneno djelo ..., ili da je isti preminuo uslijed nekih drugih okolnosti.

Slijedom iznesenog, [Vrhovni] sud ne nalazi postojanje razloga u sumnju da je F. G. ubijen ... a za ... koju štetu odgovara tuženica, kako su to pravilno zaključili [nižestupanjski] sudovi.

Imajući prethodno navedeno na umu, [nižestupanjski] sudovi su time pravilno otklonili po tuženici istaknuti prigovor zastare utuženog potraživanja, pravilno zaključujući da je isti neosnovan.“

C. Sudska praksa Vrhovnog suda o računanju rokova zastare u slučajevima prisilnih nestanaka

33. Dana 27. rujna 2006. Vrhovni sud donio je presudu u predmetu br. Rev 471/06-2, u kojem je tužiteljica od države tražila naknadu štete zbog nestanka njezinih sinova koji su nestali nakon što su 7. studenoga 1991. godine odvedeni iz svoje kuće od strane naoružanih osoba. Mjerodavni dio presude glasi:

„ Zahtjev za naknadu štete tužiteljica temelji na činjenici nestanka njezinih sinova (a nakon što su bili nasilno odvedeni 7. studenog 1991.), što je rezultiralo njihovim proglašenjem za umrle. Kao datum njihove smrti pravomoćno je određen 8. studenog 1996. Iz toga slijedi da tek proglašenjem tužiteljinih sinova za umrle i utvrđenjem dana njihove smrti se oni smatraju umrlim osobama, od kada je tužiteljica tek i stekla pravo potraživati naknadu štete vezano za njihovu smrt. ... Zato se i ne može govoriti o početku tijeka zastare tužiteljčinog zahtjeva, a prije određivanja dana smrti njezinih sinova, niti se početak tijeka zastare može vezivati za dan odvođenja tužiteljinih sinova, a kako to čine nižestupanjski sudovi.“

34. Dana 10. listopada 2007. Vrhovni sud donio je presudu u predmetu br. Rev 270/06-2, u kojem su tužitelji od države tražili naknadu štete zbog nestanka njihova supruga odnosno oca, koji je nestao nakon što je 3. studenoga 1991. godine priveden od strane djelatnika policije. Mjerodavni dio presude glasi:

„Naime, zahtjev za naknadu štete tužitelji temelje na činjenici nestanka njihova supruga i oca (nakon njegova odvođenja 3. studenoga 1991. ...), a što je u konačnici rezultiralo njegovim proglašenjem za umrlag. Stoga se o početku tijeka zastarnog roka može se govoriti tek od pravomoćnosti ... od 26. ožujka 1998. kojim je [on] proglašen umrlim, ... budući da su od tog trenutka tužitelji stekli pravo potraživati naknadu štete vezano uz njegov nestanak, odnosno smrt.“

35. Dana 7. prosinca 2011. Vrhovni sud donio je presudu u predmetu br. Rev-1518/10-2, u kojem je tužiteljica od države tražila naknadu štete zbog nestanka njezina supruga koji je 4. srpnja 1992. godine odveden iz njihove kuće od strane nepoznatih osoba koje su bile odjevene u odore Vojne policije. Zakonski je proglašen umrlim 2000. godine, a naknadno su članovi njegove obitelji 2003. godine identificirali njegove posmrtno ostatke. Mjerodavni dio presude glasi:

„zastara zahtjeva za naknadu štete koja je posljedica nasilnog, neovlaštenog i protupravnog odvođenja neke osobe iz njenog doma od strane naoružanih osoba te njenog nestanka ne može početi teći prije nego što je nestala osoba proglašena umrlom...“

Suprug tužiteljice je proglašen umrlim rješenjem ... od 22. svibnja 2000., a koje je postalo pravomoćno 22. lipnja 2000. te je tek od tada tužiteljica ...bila ovlaštena zahtijevati ispunjenje obveze, a ne od dana poslije dana utvrđene smrti njenog supruga...“

36. Dana 14. srpnja 2015. Vrhovni sud donio je presudu u predmetu br. Rev 1668/10-2, u kojem je tužiteljica od države tražila naknadu štete zbog nestanka njezina oca 1991. godine. Mjerodavni dio presude glasi:

„[Vrhovni] sud je u svezi pitanja računanja roka zastare u istim okolnostima (u slučaju kada je smrt prednika oštećene osobe utvrđena pravomoćnim rješenjem o njegovom proglašenju umrlim) svoje pravno shvaćanje izrazio u više svojih odluka, pa tako i u odlukama posl. br. Rev-471/06 od 27. rujna 2006., broj Rev-270/06-2 od 10. listopada 2007. i broj Rev-1518/10-2 od 7. prosinca 2011.: prema tome (već zauzetom) shvaćanju [Vrhovnog] suda, u slučaju proglašenja nestale osobe umrlom zastara potraživanja naknade štete zbog smrti te osobe počinje teći od pravomoćnosti rješenja kojim je ona proglašena umrlom (obzirom da je oštećena osoba tek s tim danom došla u mogućnost potraživati naknadu štete s tog osnova), a ne od dana smrti utvrđenog tim rješenjem.“

III. ZAKON O PARNIČNOM POSTUPKU

37. Mjerodavna odredba Zakona o parničnom postupku (Službeni list Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije br. 4/77, s daljnjim izmjenama i dopunama, i Narodne novine Republike Hrvatske br. 53/91, s daljnjim izmjenama i dopunama) o prethodnom pitanju, odnosno članak 12.

(kojim je predviđeno i u kojoj su mjeri parnični sudovi vezani presudama kaznenih sudova), kao i sudska praksa razvijena njezinom primjenom, izložene su u predmetu *Baničević* (gore citiran, stavci 16. – 19.).

38. Mjerodavne odredbe Zakona o parničnom postupku o ponavljanju postupka glase kako slijedi:

Članak 421.1.

„[Parnični] postupak koji je odlukom suda pravomoćno završen može se na prijedlog stranke ponoviti ...

(9) ako je nadležno tijelo naknadno pravomoćno riješilo prethodno pitanje (članak 12. stavci 1. i 2.) na kojemu se temelji odluka;

(10) ako stranka sazna za nove činjenice ili nađe ili stekne mogućnost da upotrijebi nove dokaze na temelju kojih je za stranku mogla biti donesena povoljnija odluka da su te činjenice ili dokazi bili upotrijebljeni u prijašnjem postupku;

...“

Članak 425.3

„Ako se ponavljanje postupka zahtijeva iz razloga navedenog u članku 421. stavku 1. točki 10. i stavku 3. ovoga Zakona, [sud] može raspravljanje o [dopuštenosti] prijedloga za ponavljanje postupka spojiti s raspravljanjem o glavnoj stvari.“

IV. ZAKON O PROGlašENJU NESTALIH OSOBA UMRLIMA I DOKAZIVANJU SMRTI

39. Člankom 1. stavkom 1. točkom 4. Zakona o proglašenju nestalih osoba umrlima i dokazivanju smrti (Narodne novine br. 10/74), koji je na snazi od 22. ožujka 1974., predviđeno je da će sud proglasiti umrlom osobu koja je nestala u tijeku rata u vezi s ratnim događajima, a o čijem životu nije bilo nikakvih vijesti za godinu dana od dana prestanka neprijateljstava. Člankom 7. stavkom 1. predviđeno je da se kao dan smrti smatra dan kad je, prema provedenom postupku, vjerojatno da je nestala osoba umrla, odnosno dan koji vjerojatno nije preživjela.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE

40. Podnositeljica zahtjeva prigovorila je da joj je bio uskraćen pristup sudu jer su domaći sudovi odbili ponoviti parnični postupak u kojem je tražila naknadu štete zbog stradanja svojih dvaju sinova. Pozvala se na članak 6. stavak 1. Konvencije koji glasi kako slijedi:

„Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ... svatko ima pravo da ... sud pravično ... ispita njegov slučaj ...“

A. Prethodno pitanje mogu li unuci pokojne podnositeljice zahtjeva ustrajati u zahtjevu umjesto nje

1. Tvrđnje stranaka

41. U svom dopisu od 11. ožujka 2020. (vidi stavak 24. ove presude) Vlada je pozvala Sud da izbriše zahtjev sa svoje liste predmeta na temelju članka 37. stavka 1. točke (a) Konvencije jer, prema njezinu mišljenju, unuci podnositeljice zahtjeva nemaju pravo ustrajati u zahtjevu.

42. Podnositeljčini unuci tvrdili su da bi Sud trebao nastaviti s ispitivanjem zahtjeva i dopustiti im da ustraju u zahtjevu umjesto njihove pokojne bake. Tvrdili su da su bili izravne žrtve činjenica koje su dovele do podnošenja imovinskopravnog zahtjeva podnositeljice, odnosno nestanka njezina sina Z.T.-a, koji je bio njihov otac.

43. Vlada je odgovorila da se postupak pred Sudom odnosi na prigovor podnositeljice zahtjeva na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije zbog navodne povrede njezina prava na pristup sudu. Njezini unuci nisu bili stranke u tom postupku. Štoviše, prema sudskoj praksi Suda (Vlada je uputila na predmete *Georgia Makri i drugi protiv Grčke* (odl.), br. 5977/03, 24. ožujka 2005., i *Biç i drugi protiv Turske*, br. 55955/00, 2. veljače 2006.), srodnici preminule osobe ne mogu se smatrati žrtvama u vezi s njezinim prigovorima na temelju članka 6. Konvencije. Unuci podnositeljice zahtjeva stoga ne mogu tvrditi da su žrtve povrede kojoj se prigovara i nemaju *locus standi* da nastave postupak pred Sudom umjesto podnositeljice. Nadalje, prema mišljenju Vlade, ne postoje okolnosti povezane s poštovanjem ljudskih prava zbog kojih bi Sud trebao nastaviti s ispitivanjem zahtjeva.

2. Ocjena Suda

44. Sud ponavlja da će samo u slučajevima kada je žrtva navodne povrede preminula tijekom domaćeg postupka i prije podnošenja zahtjeva Sudu ispitati mogu li srodnici ili nasljednici tvrditi da su žrtve navodne povrede (vidi *Ressegatti protiv Švicarske*, br. 17671/02, stavak 23., 13. srpnja 2006.). Situacija je drugačija u slučajevima kao što je ovaj, u kojem je podnositeljica zahtjeva prošla kroz domaći postupak i preminula nakon što je podnijela svoj zahtjev Sudu. To je stoga što je u takvim slučajevima ispitivanje Suda ograničeno na pitanje mogu li prigovori, kako ih je prvobitno podnio podnositelj zahtjeva, ukazati na postojanje povrede Konvencije (vidi *Malhous protiv Češke Republike* (odl.) [VV], br. 33071/96, ECHR 2000-XII).

45. Štoviše, materijalni interesi nisu jedini koje nasljednik preminulog podnositelja zahtjeva može nastojati ostvariti namjerom da ustraje u zahtjevu. Predmeti pred Sudom koji se odnose na ljudska prava općenito imaju i moralnu dimenziju i osobe bliske podnositelju zahtjeva mogu stoga imati legitiman interes osigurati da se izvrši pravda, čak i nakon smrti podnositelja

zahtjeva (ibid.). Zbog toga se u takvim slučajevima smatra da nasljednici ili bliski srodnici podnositelja zahtjeva imaju legitiman interes da ustraju u zahtjevu (vidi *Pais Pires de Lima protiv Portugala*, br. 70465/12, stavak 39., 12. veljače 2019.; *Hristozov i drugi protiv Bugarske*, br. 47039/11 i 358/12, stavci 71. – 74., 13. studenoga 2012.; i, suprotno tome, *Léger protiv Francuske* (brisanje) [VV], br. 19324/02, stavak 50., 30. ožujka 2009.).

46. S obzirom na to da su u ovom predmetu g. R. Trivkanović i g. A. Trivkanović unuci pokojne podnositeljice zahtjeva i da se postupak kojem se prigovara odnosi na zahtjev za naknadu štete zbog stradanja njihova oca, Sud utvrđuje da imaju legitiman interes da ustraju u zahtjevu svoje pokojne bake.

47. S obzirom na prethodno navedeno, Sud zaključuje da uvjeti za brisanje predmeta s liste, kako su definirani u članku 37. stavku 1. Konvencije, nisu ispunjeni. Prema tome, Sud odbija prigovor Vlade u tom smislu. U skladu s tim, nastavit će s ispitivanjem zahtjeva na zahtjev unuka podnositeljice zahtjeva.

B. Dopuštenost

48. Vlada je osporila dopuštenost zahtjeva, tvrdeći da je nespojiv *ratione materiae* s odredbama Konvencije. Podredno, tvrdila je da podnositeljica zahtjeva nije poštovala pravilo o šest mjeseci. Međutim, s obzirom na Vladine podneske od 29. ožujka 2018. (vidi stavak 49. ove presude), Sud smatra primjerenim prvo ispitati pitanje je li punomoćnik podnositeljice zahtjeva zloupotrijebio pravo na podnošenje zahtjeva.

1. Zluporaba prava na podnošenje zahtjeva

(a) Tvrđnje stranaka

49. U svojim podnescima od 29. ožujka 2018. Vlada je skrenula pažnju Sudu na činjenicu da se u podnescima podnositeljice zahtjeva od 2. ožujka 2018. njezin punomoćnik koristio rječnikom koji je Vlada smatrala neprimjerenim u postupku pred međunarodnim sudom. Konkretno, izjavio je da iz sadržaja očitovanja Vlade jasno proizlazi da Vlada nije upoznata s pravnim pojmom ponavljanja postupka i da je stoga „pritisnula” podnositeljicu zahtjeva i njezina punomoćnika, te je time uvrijedio inteligenciju i stručnost sudaca Suda. Vlada je nadalje istaknula da to nije prvi put da je navedeni punomoćnik pribjegao uvredljivom i pogrđnom rječniku i da je na to skrenula pažnju Sudu u brojnim drugim predmetima. Vlada je stoga pozvala Sud da ili primijeni pravilo 44.D Poslovnika Suda i isključi punomoćnika podnositeljice zahtjeva iz postupka i proglasi zahtjev nedopuštenim kao zluporabu prava na podnošenje zahtjeva ili da ga barem upozori da se suzdrži od neprimjerenih komentara u svojim podnescima.

50. Podnositeljica zahtjeva nije se očitovala o tom pitanju.

(b) Ocjena Suda

51. Sud ponavlja da se, iako je upotreba uvredljivog rječnika u postupcima pred Sudom nedvojbeno neprimjerena, zahtjev može odbaciti kao uvredljiv samo u iznimnim okolnostima (vidi *Felbab protiv Srbije*, br. 14011/07, 14. travnja 2009., stavak 56.). Imajući u vidu svoju sudsku praksu (vidi, *a fortiori*, *ibid.*, i ondje citirane predmete), Sud smatra da, iako je osporena izjava punomoćnika podnositeljice zahtjeva oštro sročena i neopravdana, nije na onoj razini koja bi opravdala odluku o proglašenju zahtjeva nedopuštenim zbog zlouporabe prava na podnošenje zahtjeva. Konkretno, Sud napominje da je punomoćnik podnositeljice zahtjeva pribjegao takvom rječniku samo jednom u svojim opsežnim podnescima u njezino ime.

52. Slijedi da se Vladin prigovor u pogledu navodne zlouporabe prava na podnošenje zahtjeva mora odbaciti.

2. *Spojivost ratione materiae*

(a) Tvrđnje stranaka

53. Vlada je ustvrdila da se prema dobro utvrđenoj sudskoj praksi Suda (uputila je na predmete *Bochan protiv Ukrajine (br. 2)* [VV], br. 22251/08, stavak 42., ECHR 2015; *Vanyan protiv Rusije*, br. 53203/99, stavak 56., 15. prosinca 2005.; i *Zasurtsev protiv Rusije*, br. 67051/01, stavak 62., 27. travnja 2006.) članak 6. Konvencije ne primjenjuje na postupke koji se odnose na neuspješan zahtjev za ponavljanje postupka jer takvi postupci obično ne uključuju utvrđivanje „prava i obveza građanske naravi” ili podizanje „optužnice za kazneno djelo”. Jedine su iznimke predmeti u kojima odlučivanje o takvim zahtjevima zapravo podrazumijeva ponovno ispitivanje osnovanosti predmeta. To nije bio slučaj u ovom predmetu jer, odlučujući o zahtjevu podnositeljice za ponavljanje postupka, domaći sudovi nisu ispitivali pitanja povezana s osnovanošću njezine tužbe za naknadu štete.

54. Podnositeljica zahtjeva odgovorila je da, prema hrvatskom pravu, prilikom ispitivanja zahtjeva za ponavljanje postupka na temelju novih činjenica ili dokaza, građanski sudovi moraju ocijeniti je li za stranku koja podnosi zahtjev mogla biti donesena povoljnija odluka da su te činjenice ili dokazi bili upotrijebljeni u prijašnjem postupku (vidi stavak 38. ove presude). Ta ocjena toga jesu li nove činjenice ili dokazi mogli bitno utjecati na ishod predmeta nužno podrazumijeva (barem preliminarno) ponovno ispitivanje osnovanosti predmeta. U njezinu su predmetu domaći sudovi, odbijajući njezin zahtjev za ponavljanje postupka, presudili da država nije odgovorna za smrt njezinih sinova te su tako zapravo odlučili o osnovanosti njezina zahtjeva.

(b) Ocjena Suda

55. Sud ponavlja da je njegova sudska praksa koja se odnosi na primjenjivost članka 6. stavka 1. Konvencije na postupke pokrenute zahtjevom za ponavljanje postupka sažeta u predmetu *Bochan* (gore citiran, stavci 42. – 50.). Ukratko, iako se članak 6. stavak 1. obično ne primjenjuje na postupak povodom zahtjeva za ponavljanje postupka, priroda, opseg i posebne značajke takvog postupka u danom predmetu i u konkretnom pravnom sustavu mogu dovesti taj postupak u domašaj članka 6. stavka 1. (vidi predmet *Bochan*, stavak 50.). Sud je nadalje naglasio da „opseg i priroda stvarno provedenog ‘ispitivanja’” mogu navesti Sud i da zaključi da je takav postupak bio odlučujuć za utvrđivanje prava i obveza građanske naravi te stoga mogu članak 6. stavak 1. učiniti primjenjivim (vidi gore citirani predmet *Bochan*, stavci 54. i 56.; za primjenjivost kaznenog aspekta članka 6. stavka 1. u sličnim situacijama, vidi *Moreira Ferreira protiv Portugala* (br. 2) [VV], br. 19867/12, stavci 70. i 72., 11. srpnja 2017., i *Yaremenko protiv Ukrajine* (br. 2), br. 66338/09, stavak 56., 30. travnja 2015.).

56. Sud napominje da postoji razlika između opsega preispitivanja od strane sudova prilikom odlučivanja o tome hoće li ponoviti postupak na temelju novih činjenica ili dokaza (*iudicium rescindens*) i opsega preispitivanja prilikom ponovnog odlučivanja o osnovanosti predmeta (*iudicium rescissorium*). Konkretno, prilikom ispitivanja toga hoće li ili ne dopustiti ponavljanje postupka na tim osnovama, sudovi su dužni ocijeniti mogu li nove činjenice ili dokazi potencijalno dovesti do drugačijeg ishoda. Sud prihvaća da se domaći sudovi pritom često moraju u određenoj mjeri dotaknuti osnovanosti predmeta. Međutim, njihov zadatak nije odlučiti o osnovanosti, već eliminirati neutemeljene i neozbiljne zahtjeve za ponavljanje postupka koji nemaju nikakve izgleda za uspjeh, a koji bi doveli u pitanje pravomoćnost presuda i tako narušili pravnu sigurnost.

57. Stoga činjenica da su domaći sudovi, odlučujući o zahtjevu podnositeljice za ponavljanje postupka, izrazili svoje mišljenje o pitanju koje se odnosi na osnovanost sama po sebi nije dovoljna da Sud zaključi da je postupak povodom zahtjeva podnositeljice za ponavljanje postupka bio odlučujuć za utvrđivanje njezinih prava i obveza građanske naravi i da je stoga članak 6. stavak 1. primjenjiv. Inače bi Sud članak 6. morao smatrati primjenjivim kad god se podnositelji zahtjeva pozovu na nove činjenice ili dokaze kao osnove za ponavljanje postupka.

58. Sud nadalje napominje da je uzročno-posljedična veza između ponašanja počinitelja i uzrokovane štete pitanje koje se odnosi na osnovanost zahtjeva za naknadu štete na temelju odštetne odgovornosti. U ovom se predmetu utvrđenje domaćih sudova da osuda V.M.-a nije novi dokaz koji bi mogao utjecati na ishod predmeta (vidi stavke 17. – 18. ove presude) temeljilo, kako na to uvelike upućuje obrazloženje tih sudova, na prilično detaljnom ispitivanju osnovanosti predmeta koje je uključivalo složena pravna pitanja povezana s uzročno-posljedičnom vezom između prisilnih

nestanaka i (pretpostavljene) smrti nestalih osoba (vidi stavke 79. – 81. ove presude), što je sudove navelo na zaključak o osnovanosti da takva veza ne postoji.

59. Imajući stoga u vidu „opseg i prirodu stvarno provedenog ‘ispitivanja’” (vidi stavak 55. ove presude) od strane domaćih sudova u ovom predmetu, a koje je nadilazilo puko ispitivanje toga je li osuda V.M.-a potencijalno mogla dovesti do drugačijeg ishoda, Sud smatra da je postupak povodom zahtjeva podnositeljice za ponavljanje postupka bio odlučujući za utvrđivanje njezinih prava i obveza građanske naravi.

60. Presuditi da članak 6. stavak 1. nije primjenjiv unatoč takvom prilično detaljnom ispitivanju pitanja koja se odnose na osnovanost predmeta značilo bi omogućiti domaćim sudovima, prilikom ispitivanja toga hoće li ili neće ponoviti postupak, da odlučuju o osnovanosti predmeta, a da strankama ne osiguraju postupovna jamstva iz navedenog članka i da izbjegnu nadzor Suda.

61. U skladu s tim, Sud utvrđuje da je u ovom predmetu članak 6. stavak 1. primjenjiv na postupak povodom zahtjeva podnositeljice za ponavljanje postupka.

62. Slijedi da Vladin prigovor u pogledu primjenjivosti članka 6. Konvencije mora biti odbačen.

3. Poštovanje pravila o šest mjeseci

(a) Tvrđnje stranaka

63. Vlada je ustvrdila da podnositeljica zahtjeva nije poštovala pravilo o šest mjeseci jer je pogrešno smatrala da je ustavna tužba koju je podnijela 16. ožujka 2016. godine (vidi stavak 20. ove presude) djelotvorno pravno sredstvo koje se treba iscrpiti u smislu članka 35. stavka 1. Konvencije i da stoga može prekinuti tijekom šestomjesečnog roka propisanog u tom članku. Objasnila je da se, prema dugogodišnjoj sudskoj praksi Ustavnog suda, protiv odluke o ponavljanju postupka ne može podnijeti ustavna tužba. Ustavni je sud već usvojio to stajalište u svojoj odluci br. U-III-1165/2000 od 28. listopada 2002., objavljenoj u Narodnim novinama 30. listopada 2002., i nikada nije od njega odstupio (kao primjer, Vlada je uputila na odluke br. U-III-249/2004 od 26. ožujka 2004., U-III-470/2009 od 28. travnja 2009. i U-III-853/2013 od 25. travnja 2013.). Pravni zastupnik podnositeljice zahtjeva toga je trebao biti svjestan. Slijedom navedenog, konačna odluka u smislu članka 35. stavka 1. Konvencije, u svrhu izračuna šestomjesečnog roka u predmetu podnositeljice zahtjeva, nije bila odluka Ustavnog suda od 21. travnja 2016. (vidi stavak 21. ove presude), već rješenje Županijskog suda u Sisku od 5. siječnja 2016., koje je njezinu punomoćniku dostavljeno 23. veljače 2016. godine (vidi stavak 18. ove presude). Međutim, njezin zahtjev Sudu podnesen je 15. rujna 2016. godine, odnosno, više od šest mjeseci kasnije.

64. Podnositeljica zahtjeva istaknula je da je u odluci br. U-III-2166/2016 od 2. studenoga 2016. Ustavni sud usvojio ustavnu tužbu i ukinuo rješenja kojima su građanski sudovi odbili zahtjev za ponavljanje postupka koji se također odnosio na ratne zločine protiv civilnog stanovništva u području Siska i osudu V.M.-a za te zločine nakon što je prvobitna tužba žrtve bila odbijena zbog zastare. To je ukazivalo na to da je u takvim slučajevima Ustavni sud bio spreman ispitati osnovanost ustavnih tužbi podnesenih protiv odluka o ponavljanju postupka. Slijedom toga, budući da je predmet podnositeljice zahtjeva ulazio u tu kategoriju, podnositeljica je smatrala da je imala opravdan razlog vjerovati da će se osnovanost njezine ustavne tužbe također ispitati.

65. U odgovoru na podnesak podnositeljice zahtjeva (vidi prethodni stavak), Vlada je tvrdila da se odluka Ustavnog suda na koju je podnositeljica zahtjeva uputila odnosi na predmet koji se bitno razlikuje od njezina. Točnije, odnosi se na predmet u kojem je Sud utvrdio povredu proceduralnog aspekta članka 2. Konvencije (*B. i drugi protiv Hrvatske*, br. 71593/11, 18. lipnja 2015.). Upravo zato što je Sud utvrdio povredu u tom predmetu, Ustavni je sud iznimno odstupio od svoje standardne prakse i ispitao ustavnu tužbu podnesenu protiv odluke o odbijanju ponavljanja parničnog postupka, jer bi odbijanje da to učini bilo protivno članku 46. stavku 1. Konvencije. Osnove za odobrenje takve iznimke nisu postojale u predmetu podnositeljice zahtjeva jer u prvom predmetu *Trivkanović* Sud nije utvrdio povredu članka 2. Konvencije (vidi gore citirani predmet *Trivkanović*, stavci 70. – 85.). Štoviše, podnositeljica zahtjeva u svojoj ustavnoj tužbi nije tvrdila da bi se takva iznimka trebala odobriti u njezinu predmetu.

(b) Ocjena Suda

66. Sud napominje da je već imao priliku baviti se sličnim prigovorom o nedopuštenosti koji je Vlada iznijela u brojnim predmetima protiv Hrvatske te ih je svaki put odbacio (vidi, primjerice, *Vrtar protiv Hrvatske*, br. 39380/13, stavci 75. – 76., 7. siječnja 2016. i ondje citirane predmete). Sud ne vidi razlog da smatra drugačije u ovom predmetu.

67. Konkretno, u predmetu *Vrtar*, Sud je presudio da bi bilo protivno načelu supsidijarnosti smatrati da ustavnu tužbu nije trebalo iscrpiti samo zato što je u to vrijeme praksa Ustavnog suda ukazivala na to da odluka koja se pobija ne podliježe ocjeni ustavnosti. Time bi se zanemarila činjenica da se takva praksa može razviti tijekom vremena i, što je još važnije, time bi se uklonio svaki poticaj za takav razvoj jer bi podnositelji zahtjeva sustavno podnosili svoje prigovore Sudu, a da ne pruže Ustavnom sudu priliku da promijeni svoju praksu (vidi gore citirani predmet *Vrtar*, stavak 76.). Odluka na koju se podnositeljica zahtjeva pozvala u ovom predmetu, kojom je Ustavni sud odstupio od svoje standardne prakse i ispitao ustavnu tužbu podnesenu protiv odluke o ponavljanju postupka (vidi stavak 64. ove presude), samo pojačava ovo stajalište i zaključak koji iz njega proizlazi da

se podnositeljici ne može predbaciti što je podnijela ustavnu tužbu protiv odluke kojom se odbija njezin zahtjev za ponavljanje postupka i tako dala priliku domaćim sudovima da isprave povrede Konvencije koje je navela.

68. Slijedi da Vladin prigovor o nepoštovanju pravila o šest mjeseci stoga mora biti odbačen.

4. Zaključak o dopuštenosti

69. Sud primjećuje da ovaj zahtjev nije ni očigledno neosnovan ni nedopušten po bilo kojoj drugoj osnovi navedenoj u članku 35. Konvencije. Stoga se mora proglašiti dopuštenim.

C. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

(a) Podnositeljica zahtjeva

70. Podnositeljica zahtjeva ustvrdila je da joj je bio uskraćen pristup sudu u prvobitnom parničnom postupku. Domaći sudovi odbili su njezinu tužbu, pogrešno utvrdivši da je u odnosu na njezin zahtjev za naknadu štete zbog stradavanja njezinih sinova nastupila zastara (vidi stavke 7. – 9. ove presude). To je utvrđenje bilo pogrešno jer su smatrali da je zakonski rok zastare počeo teći od trenutka nestanka njezinih sinova. To je u suprotnosti s dobro utvrđenom sudskom praksom Vrhovnog suda prema kojoj u takvim situacijama zakonski rok zastare počinje teći od datuma proglašenja nestale osobe umrlom (vidi stavke 33. – 36. ove presude).

71. Podnositeljica zahtjeva tvrdila je da joj je bio uskraćen pristup sudu po drugi put kad su domaći sudovi odbili ponoviti prvobitni parnični postupak (vidi stavke 17. – 18. ove presude). Ti su sudovi tako odlučili iako je osuda V.M.-a za ratne zločine, uključujući nestanak njezinih dvaju sinova, očito predstavljala novi dokaz koji može produljiti zakonski rok zastare i tako dovesti do povoljnijeg ishoda za nju (vidi točku 10. članka 421. stavka 1. Zakona o parničnom postupku citiranu u stavku 38. ove presude). Štoviše, usprkos utvrđenju kaznenih sudova da je V.M. bio kazneno odgovoran za nestanak njezinih sinova (vidi stavak 12. ove presude), odbijanjem njezina zahtjeva za ponavljanje postupka građanski su sudovi zaključili da nije postojala uzročno-posljedična veza između postupanja V.M.-a i stradavanja njezinih sinova (vidi stavke 17. – 18. ove presude). Takva reinterpetacija kaznene presude bilo je u suprotnosti s člankom 12. Zakona o parničnom postupku, kojim je predviđeno da su, u pogledu postojanja kaznenog djela i kaznene odgovornosti počinitelja, građanski sudovi vezani pravomoćnim presudama kaznenih sudova kojima se optuženici proglašavaju krivima (vidi stavak 37. ove presude).

(b) Vlada

72. Vlada je naglasila da se protupravan čin koji je bio temelj podnositeljčina imovinskopravnog zahtjeva dogodio u kolovozu 1991. (vidi stavak 5. ove presude), a ona je svoju tužbu podnijela tek 6. rujna 2006. (vidi stavak 7. ove presude), odnosno, približno petnaest godina kasnije. U trenutku kada je podnijela tužbu, nije bio pokrenut kazneni postupak u vezi s događajem koji je doveo do podnošenja njezina imovinskopravnog zahtjeva (vidi stavke 10. – 11. ove presude). S obzirom na to da ju je zastupao odvjetnik, morala je biti svjesna da je relevantni petogodišnji rok zastare istekao i, slijedom toga, da je njezina tužba osuđena na neuspjeh jer je u odnosu na njezin zahtjev nastupila zastara.

73. Prema mišljenju Vlade, ništa nije sprječavalo podnositeljicu zahtjeva da podnese svoju tužbu u navedenom zakonskom roku zastare. Na taj bi način domaćim sudovima pružila priliku da ispitaju osnovanost njezina zahtjeva, neovisno o tome hoće li se ikada pokrenuti kazneni postupak u vezi s istim događajem.

74. U pogledu zahtjeva podnositeljice za ponavljanje parničnog postupka, Vlada je istaknula da je podnositeljica izjavila da se u presudi kojom je V.M. osuđen navodi da su njezini sinovi bili ubijeni (vidi stavak 16. ove presude). Međutim, kako je istaknuo prvostupanjski sud u svojem rješenju kojim je odbio njezin zahtjev (vidi stavak 17. ove presude), V.M. nije bio proglašen krivim za ubojstvo podnositeljčinih sinova. Umjesto toga, njegova kaznena osuda za ratne zločine na temelju njegove zapovjedne odgovornosti odnosila se na njegov propust da spriječi odvođenje njezinih sinova u improvizirani zatvor gdje su bili pretučeni prije nego što su nestali. Iz tog razloga i u nedostatku bilo koje (druge) tvrdnje podnositeljice zahtjeva kojom bi se objasnila uzročno-posljedična veza između njezina imovinskopravnog zahtjeva i predmetnog kaznenog djela, prvostupanjski sud zaključio je da osuda V.M.-a nije nova činjenica i/ili dokaz koji bi mogli dovesti do povoljnije odluke za nju (vidi stavak 17. ove presude). Takav zaključak ne može se smatrati nerazumnim ili proizvoljnim.

75. Vlada je stoga pozvala Sud da utvrdi kako nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

2. Ocjena Suda

76. Sud primjećuje da su u prvobitnom parničnom postupku domaći sudovi odbili tužbu podnositeljice zahtjeva protiv države kojom je tražila naknadu štete zbog stradanja svojih dvaju sinova koji su nestali nakon što su ih 25. kolovoza 1991. odveli pripadnici policijskih snaga i koji su bili zakonski proglašeni umrlima 21. studenoga 2005. godine (vidi stavke 5. – 9. ove presude). Ti su sudovi presudili da je u odnosu na njezin zahtjev za naknadu štete nastupila zastara s obzirom na to da je tužbu podnijela u rujnu 2006., odnosno više od pet godina nakon nestanka njezinih sinova i njihove

(pretpostavljene) smrti u kolovozu 1991. (vidi stavke 7. – 9. ove presude). U prosincu 2013. V.M. je proglašen krivim za ratne zločine protiv civilnog stanovništva jer nije spriječio i kaznio niz takvih zločina, uključujući nestanak sinova podnositeljice zahtjeva, koje su počinili pripadnici policijskih jedinica pod njegovim zapovjedništvom (vidi stavak 12. ove presude). Prema hrvatskom pravu, kad je šteta uzrokovana kaznenim djelom, redovni zakonski rokovi zastare za zahtjeve za naknadu štete produljuju se tako da odgovaraju rokovima propisanim za progon kaznenih djela. S obzirom na to da kazneni progon za ratne zločine ne zastarijeva, podnositeljica zahtjeva tražila je ponavljanje prvobitnog parničnog postupka (vidi stavke 16. i 27. – 28. i gore citirani predmet *Baničević*, stavak 13.), pozivajući se na osudu V.M.-a za ratni zločin. Prema hrvatskom pravu, država je odgovorna prema pravilima o objektivnoj odgovornosti za svaku štetu koju uzrokuju pripadnici njezinih oružanih snaga, osim ako predmetna šteta ima karakter ratne štete, pri čemu se podrazumijeva da se ratni zločini nikada ne smatraju ratnom štetom (vidi stavke 29. – 31. ove presude).

77. Međutim, domaći su sudovi odbili ponoviti postupak, smatrajući da osuda V.M.-a ne predstavlja novi dokaz koji je mogao dovesti do drugačijeg ishoda jer nije postojala uzročno-posljedična veza između stradavanja sinova podnositeljice zahtjeva i kažnjivog ponašanja V.M.-a (vidi stavke 17. – 18. ove presude).

78. Sud ponavlja da nije njegova uloga da zamijeni domaće sudove, koji su u najboljem položaju da ocjenjuju dokaze koji su im podneseni, utvrđuju činjenice i tumače domaće pravo (vidi, primjerice, *Khamidov protiv Rusije*, br. 72118/01, stavak 170., 15. studenoga 2007.). Sud ne treba djelovati kao sud četvrtog stupnja te stoga neće na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije ispitivati presudu domaćih sudova, osim ako se njihova utvrđenja mogu smatrati proizvoljnima ili očigledno nerazumnima (vidi, primjerice, gore citirani predmet *Bochan*, stavak 61.).

79. Sud nadalje ponavlja da je u brojnim predmetima koje je ispitivao na temelju članka 2. Konvencije utvrdio da se za osobe koje su nestale nakon što su bile pritvorene od strane predstavnika države smatralo da su umrle i da je država stoga odgovorna za njihovu smrt. Do tih je utvrđenja došlo pri odgovaranju na tvrdnje tužene Vlade da su takve osobe još uvijek žive ili da nije dokazano da su umrle kao posljedica djelovanja predstavnika države (vidi, među brojnim drugim izvorima prava, *Timurtaş protiv Turske*, br. 23531/94, stavak 86., ECHR 2000-VI, i *Aslakhanova i drugi protiv Rusije*, br. 2944/06 i četiri druga predmeta, stavak 100., 18. prosinca 2012.). Ta sudska praksa nije bez značaja u ovom predmetu u kontekstu prigovora podnositeljice zahtjeva na temelju članka 6. Konvencije. To je stoga što se odgovornost države u takvim slučajevima ne temelji samo na djelotvornoj zaštiti prava na život kako je predviđena člankom 2., koji se smatra jednom od temeljnih odredbi u Konvenciji. Temelji se i na čvrstoj pretpostavci uzročnosti između pritvaranja i smrti, a koja pretpostavka nastaje kad god

vlasti, u cijelosti ili u velikoj mjeri, kao i u tim predmetima, imaju isključiva saznanja o događajima povezanim sa smrću pojedinca. Sud je presudio da se u takvim situacijama može smatrati da teret dokazivanja snose vlasti koje trebaju pružiti zadovoljavajuće i uvjerljivo objašnjenje (vidi, primjerice, *Varnava i drugi protiv Turske* [VV], br. 16064/90 i osam drugih predmeta, stavci 173. – 184., ECHR 2009; i *Salman protiv Turske* [VV], br. 21986/93, stavak 100., ECHR 2000-VII).

80. Sud napominje i da Vrhovni sud nikada nije preispitao odluke domaćih sudova u ovom predmetu. U svojoj naknadnoj sudskoj praksi razvijenoj u kontekstu istih povijesnih događaja povezanih s ratom, Vrhovni sud zauzeo je stajalište da je, kada ratni zločin koji su počinili pripadnici oružanih snaga uključuje prisilne nestanke, a nestala žrtva kasnije je proglašena umrlom, država odgovorna za smrt žrtve i nastalu štetu zbog očite uzročno-posljedične veze između nestanka i (pretpostavljene) smrti žrtve (vidi stavak 32. ove presude). Ta sudska praksa ukazuje i na to da se u takvim slučajevima teret dokazivanja prebacuje jer je na državi da dokaže da je žrtva preživjela ili da je umrla u drugačijim okolnostima (vidi stavak 32. ove presude).

81. Utvrđujući mogu li se odluke domaćih sudova u ovom predmetu smatrati proizvoljnima ili očigledno nerazumnima (vidi stavke 17. – 18., 74. i 78. ove presude), Sud naglašava da je V.M. proglašen krivim jer nije spriječio i kaznio niz ratnih zločina protiv civilnog stanovništva koje su počinili pripadnici policijskih jedinica pod njegovim zapovjedništvom, uključujući nestanak sinova podnositeljice zahtjeva (vidi stavak 12. ove presude). Zaključiti, u tim okolnostima, da nije postojala uzročno-posljedična veza između kažnjivog ponašanja V.M.-a i stradavanja sinova podnositeljice zahtjeva, kao što su to učinili domaći sudovi kada su odbili njezin zahtjev za ponavljanje postupka, očigledno je nerazumno uzimajući u obzir sudsku praksu ovog Suda na temelju članka 2. Konvencije (vidi stavak 79. ove presude), koju je na domaćoj razini ponovio Vrhovni sud, koji je u naknadnim sličnim predmetima utvrdio da je takav zaključak neosnovan i pretjerano formalistički (vidi stavke 32. i 80. ove presude). Donoseći taj zaključak, domaći su sudovi zapravo postavili neostvariv standard dokazivanja za podnositeljicu zahtjeva, što je bilo osobito neprihvatljivo s obzirom na ozbiljnost predmetnih djela.

82. Stoga je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

II. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

83. Člankom 41. Konvencije propisano je:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.“

A. Šteta

84. Podnositeljica zahtjeva potraživala je 50.000,00 eura (EUR) na ime naknade nematerijalne štete.

85. Vlada je osporila to potraživanje.

86. Sud smatra da je podnositeljica zahtjeva zasigurno pretrpjela nematerijalnu štetu. Odlučujući na pravičnoj osnovi, zajednički dosuđuje unucima podnositeljice zahtjeva iznos od 12.500,00 eura na ime naknade nematerijalne štete, uvećan za sve poreze koji bi se mogli zaračunati na taj iznos.

B. Troškovi i izdaci

87. Podnositeljica zahtjeva potraživala je i 20.000,00 eura na ime troškova i izdataka nastalih pred domaćim sudovima i 2.000,00 eura na ime troškova i izdataka nastalih pred ovim Sudom.

88. Vlada je osporila ta potraživanja.

89. U pogledu potraživanja za troškove i izdatke nastale u domaćim postupcima, Sud smatra da takav zahtjev treba odbaciti s obzirom na to da punomoćnik podnositeljice nije specificirao taj zahtjev niti je dostavio bilo kakve dokumente kojima ga potkrepljuje. Stoga nije ispunio pretpostavke navedene u pravilu 60. stavku 2. Poslovnika Suda.

90. Kad je riječ o potraživanju za troškove i izdatke nastale pred Sudom, Sud smatra razumnim dosuditi iznos od 2.000,00 eura, odnosno potraživani iznos. Taj iznos treba biti uplaćen izravno na račun punomoćnice podnositeljinih unuka gđe S. Čanković (vidi stavak 26. ove presude).

C. Zatezna kamata

91. Sud smatra primjerenim da se stopa zatezne kamate temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *presuđuje* da unuci podnositeljice zahtjeva, g. Robert Trivkanović i g. Aleksandar Trivkanović, imaju aktivnu legitimaciju da ustraju u zahtjevu umjesto nje i odbija prigovor Vlade u tom pogledu;
2. *utvrđuje* da je zahtjev dopušten;
3. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije;
4. *presuđuje*

PRESUDA TRIVKANOVIĆ protiv HRVATSKE (BR. 2)

- (a) da tužena država treba isplatiti, u roku od tri mjeseca od dana konačnosti presude, na temelju članka 44. stavka 2. Konvencije, sljedeće iznose koje je potrebno preračunati u hrvatske kune prema tečaju važećem na dan isplate:
- (i) 12.500,00 EUR (dvanaest tisuća petsto eura), na ime naknade nematerijalne štete, uz sve poreze koji bi se mogli zaračunati, a koji je potrebno zajednički isplatiti unucima podnositeljice zahtjeva;
 - (ii) 2.000,00 EUR (dvije tisuće eura) na ime naknade troškova i izdataka, uz sve poreze koji bi se mogli zaračunati unucima podnositeljice zahtjeva, a koji je potrebno uplatiti na račun punomoćnice podnositeljčinih unuka;
- (b) da se od proteka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja plaća obična kamata na navedene iznose koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda;

5. odbija preostali dio zahtjeva podnositeljice za pravednom naknadom.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 21. siječnja 2021. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

{signature_p_2}

Renata Degener
Zamjenica tajnika

Krzysztof Wojtyczek
Predsjednik

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

ALKEMIST
European Translation Agency
ALKEMIST STUDIO d.o.o.
Miramarska 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72466496524